

## ULANGAN HARIAN

### KELAS VII

1. Wacan kang isine njlentrehke salah sawijining samubarang (objek) kanthi cetha tegese wacan apa
2. Kang kalebu peristiwa budaya ing ngisor iki, yaiku....
3. Ciri-ciri karangan deskripsi ana telu yaiku nggambarake samubarang, nggunakake pancadriya, lan bisa ngajak pamaca kaya-kaya nemahi kahanan kang nyata. Tegese nggunakake pancadriya yaiku....
4. Gatekana wacan deskripsi ing ngisor iki kanggo nomer 4-7!

#### **Grebeg Sawal ing Kraton Surakarta**

Rasa lan swasana dina Riyayau tawa luwih kerep diarani Bakda utawa Lebaran isih duwe pangaribawa, nganti sepuluh dina candhake. Akeh bab sing nandhes lan nabe ting ati. Racketing paseduluran lan kekancan tansah katon ing ngendi papan lan samuabarang kagiyatan, kalebu regenging swasana sukuran kanggo mungkasi Wulan suci pasa lan tumpake wulan Sawal sing diadani dening Kraton Surakarta. Wujud puji sukur kasebut saben taun mesthi ditindakake kanthi upacara Grebeg Sawal nganggo gunungan cacah loro minangka sesinglone sing kanggo rebutan para warga ing pungkasane upacara.

Gunungan sing kapisan kanthi wujud tumpeng lancip diarani gunungan jaler. Gunungan kasebut dikantheni maneka warna who asiling bumi, kaya ta kacang, wortel, Lombok, tebu, klenyem, lan endhog asin. Dene ing sangisore gunungan mau ana maneka warna lelawuhan sing wis mateng.

Gunungan kaping loro wujud tumpeng kaya makutha diarani gunungan estri. Gunungan iku wujud saka rerangkening rengginang mentah (criping ketan). Ing sisih ngisore gunungan kasebut uga ana gunungan lanang, yaiku sega putih lan maneka warna lelawuhan sing wis mateng.

Gunungan cacah loro kasebut minangka tandha rasa sukure raja, kawulane, lan kabeh abdi dalaem kraton sing wis kasil ngrampungake anggane nindakake ibadah awujud pasa sesasi wutuh. Tradhisi Grebeg Sawal wis katindakake wiwit Sultan Agung ing jaman krajaan turun-tinurun nganti saiki.

Upacara Grebeg Sawal diwiwiti saka njero kraton kanthi ngarak gunungan cacah loro, gunungan jaler lan estri. Metune gunungan kasebut ditutake prajurit sing asikep gegaman wujud pedhang, tumbak, lan panah. Ing sangarepe gunungan kasebut ana barisan drumband kraton kanthi pandhegan ngunekake trompet kanggo minyak dalan tumuju Mesjid Agung ngliwati Sitinggil lan Alun-Alun Lor.

Sawise lumebu ing plataran, sabanjure gunungan kasebut bablas digawa mlebu ana ing emperan masjid. Kanthi dipandhegi ulama Kraton Surakarta, banjur ngenakake donga-donga minangka wujud rasa sukur sarta nyuwun keslametan mring Gusti Kang Maha Agung. Ora lali uga, nyuwun kaslametan lan berkah kanggo Susuhan Paku Buwana lan kabeh kawulane.

Sawise upacara lan donga kasebut rampung, gunungan cacah loro iku digawa metu tumuju ing plataran masjid saperlu kanggo rebutan para warga sing wis padha antri teka ing kono wiwit esuk. Tradhisi Grebeg Sawal iku bisa nuwuhake swasana ing guying lan grengseng nambahi rasa bungah lan ramene dina Riyaya ing Kraton Surakarta. Kajab dadi tontonan, uga bisa dadi tuntunan sanadyan ana saperangan pamawas kang beda-beda panganggepe. Kraton Surakarta mung nengene anane tatanan lan tuntunan sing kudu dijaga lan dilestarekake minangka warisan budaya kang adiluhung sing kebek patuladhane.

Wacan deskripsi kasusun dadi tahap identifikasi, deskripsi, lan panutup utawa kesimpulan. Lumrahe tahap identifikasi ana ing alinea sapisan lan tahap panutup utawa kesimpulan ana ing alinea pungkasan. Miturut wacan ing dhuwur, alinea 2 minangka tahap apa?

5. Miturut wacan ing dhuwur, gunungan kang wujud kaya makutha diarani apa?
6. Amanat kang bisa dijupuk saka wacan kanthi irah-irahan “Grebeg Sawal ing Kraton Surakarta” yaiku....
7. Saka wacan alinea katelu, tembung “makutha” tegese apa?
8. Wacan kanggo pitakonan nomêr 5-8.

#### JARAN EBEG

Kesenian Jawa bisa ditengeri karo seni gerak ya kuwe seni tari, dibarengi gendhing sing apik, penariné didandani karo paesan lan aksesoris sing ndadekna kesenian tari katon endah lan apik disawang. Salah siji dhaerah nang Jawa Tengah sing nduwe kesenian tari ya kuwe Kabupaten Purbalingga. Tari sing wis kondhang arane barongan Purbalingga ya kuwe ebeg utawa Kuda Lumping. Adhedhasar literature sejarah Barongan Purbalingga utawa ebeg, wis ana kawit gemiyen jamane Pangeran Diponegoro.

Jaman gemiyen tarian Ebeg dinggo panjurung semangat rakyat kanggo pasukan Pangeran Diponegoro sing arep padha mangkat perang nang palagan nglawan penjajah walanda. Penari sing lincah lan trampil dadi simbol semangat lan kakuwatane nenek moyang gemiyen. Tarian Ebeg diuri-uri lan esih tetep langgeng tekan siki minangka kesenian khas Purbalingga.

Penari ebeg biasane wong 5-8 sing diiringi karo gamelan. Biasane wong-wong padha nyambungna Barongan karo barang sing mistis. Nang njerone tari ebeg penari nglakoni ritual mendem utawa kesurupan. Penari obah manut karo iringane gamelan. Seliyane kuwe, penari uga biasane nglakoni ritual sing medeni, kaya mangan beling, mangan daging ayam urip, lan liya-liyane.

Sing ndadekna tari ebeg tambah unik, pas kesurupan penari bisa obah kaya kewan kethek, ula, macan, lan liya-liyane. Wong-wong percaya kesenian tari ebeg kiye wis ana kawit jamane kepercayaan animisme lan dinamisme. Biasane ebeg diwiwiti kawit awan tekan sore sedurunge maghrib. Ubarampe kanggo ritual biasane pawing nyawisna maneka warna kembang, gedhang raja, gedhang emas, klapa enom lan jajan pasar.

Tari ebeg sering dianakna nang acara hajatan, festival seni lan kanggo nampani tamu kaya tokoh penting. Tari Ebeg bakal luwih gayeng nek ana atraksi-atraksi sing dilakoni nang penari. Nalika wektune arep rampung, penari-penari disuwuk nang pawing utawa penimbule supaya mari lan sadar maning.

Saka wacan ing dhuwur, salah sijine kesenian ing Kabupaten Purbalingga sing kondang yaiku...

9. Saka wacan ing dhuwur, apa wae ubarampe kang kudu disiapke nalika nanggap ebeg?
10. Tembung “panjurung” ing wacan kang digaris ngisor tegese apa?
11. Gatekana tembang sinom ing ngisor iki kanggo nggarap nomêr 1-3!

Ingsun uga tan mangkana,  
Balilu kang sun alingi,  
Kabisan sun dokok ngarsa,  
Isin menek den arani,  
Balilu ing sujalmi,  
Nanging tenanipun cubluk,  
Suprandene jroning tyas,  
Lumaku ingaran wasis,

Tanpa ngrasa prandene sugih carita,

Saka teks tembang sinom ing dhuwur, ana pira cacahé gatra?

12. Saka teks tembang sinom ing nomêr siji, kepriwe guru wilangan lan guru lagu ing sajroning tembang?
13. Apa tegese têngung “ingsun” ana ing teks tembang sinom gatra kaping pisan?
14. Cendhek dhuwure swârâ ing tembang diarani...
15. Serat wulangreh yaiku sawijining karya sastra kang awujud kumpulaning puoung kang dianggit déning...
16. Cacahing wandâ sabên sagatra diarani...
17. Tibaning swârâ ana ing pungkasané gatra diarani...
18. Isine tembang macapat sinom yaiku...
19. Kepriwe wateke tembang sinom?
20. Gatekana teks tembang sinom ing ngisor iki!

Pamore Gusti kawula,

Punikâ ingkang \_\_\_\_\_,

Dadine soca ludira,

Iku den waspada ugi,

Gampangane tâ kaki,

Tembaga lan emas iku,

Linebur ing dahana,

Luluh awor dadi siji,

Mari nama tembaga tuwin kencana,

Sata teks ing dhuwur, têngung apa kang bisa dadi jejangkeping tembang ing gatra kaping pindo supaya pas karo paugerane?